

למעשה

מאמר מרכזי הרב פנחס זרביב

למה כתוב ב' פעמים ה' בשמע ישראל

צריך להבין למה כתוב שני פעמים בשמע ישראל השם שכתוב שמע ישראל השם אלוקינו השם אחד ולכאורה היה מספיק לכתוב שמע ישראל השם אלוקינו אחד. וממילא מובן שאין לנו אלא אומר רבינו האור חיים הקדוש שמע ישראל ה' אלהינו וגו'. טעם כפל ה' ב' פעמים ולא הספיק לומר על זה הדרך ה' אלהינו אחד, נתכוון לב' הדרגות שיש לה', האחד שהוא אלהינו, והב' שהוא אחד, והכוונה בזה כי אנו מקבלין אלהותו יתברך עלינו למה שממנו הגם שאילו היה במציאות שהיו אלהות הרבה אין אנו בוחרים אלא בשם זה הו"ה הוא אלהינו, ובוה נכלל כמה פרטים, א' אהבת הטוב, אהבת המועיל, אהבת הערב, ועוד לו שהוא אחד ואין זולתו אלוה בעולם וטעם זה גם כן יספיק להתחייב להשתעבד לו ולמצותיו הגם שהיה במציאות שלא היו הטעמים שמצדם בהרנהו לאלוה:

נמצינו אומרים שבאחד מב' הטעמים יספיק להשתעבד למאמריו ולמצותיו, אשר על כן אמר ה' אלהינו ה' אחד בב' חלוקות שכל א' כדאי לעצמו, ואם היה אומר הכתוב ה' אלהינו אחד היה בנשמע כי מה שהם מקבלין אלהותו עליהם הוא להיותו אחד ואין עוד מלבדו, יתחייב העבד לעבוד את רבו ואין מנוס ממנו לרצונו ושלא לרצונו, ולא כן אנו עם אלהינו שאנו חפצים באלהותו אהבת הטוב במה שהוא טוב נוסף על היותו אחד ומיוחד: שמע ישראל אדם צריך לעבוד את השם לא רק בגלל שאין לו ברירה אחרת ואין לו כביכול הקדוש ברוך הוא אחר ואז זה אומר בדרכים הקדוש שמע ישראל השם אלוקינו השם אחד אלף כל השבוע לא כן היינו בוחרים וגם אם לא היה לנו אלוקים אחרים. וזה מפני שהקדוש ברוך הוא טוב ערב ומועיל א. ה' הוא טוב ודואג לכל אחד ואחד ואין אלוקים יותר טובים ממנו. לכן אנו בוחרים הקדוש-ברוך-הוא טוב זה דבר טוב אבל לא מוכרח שהוא בריא רק זה מה שצריך לעשות וזה רק אחת מהמנות שיש בקדוש ברוך הוא שהוא טוב.

ב. ערב זה דבר שהוא טעים למרות שלא בהכרח הוא בריא וטוב וזה עוד אחד מהם עלות שיש בקדוש ברוך הוא שהוא ערב וטוב.

ג. ומועיל יש דבר שהוא לא טוב עכשיו ולא ערב עכשיו אבל בהמשך הוא יועיל לאדם כמו הלימודים וכיוצא בזה

הרב עובדיה דהן שליט"א

י"ר המועצה הדתית אשדוד ורב בית הכנסת הניכי הישיבות – "בית יוסף" קרית פוניבו

"ואתחנן אל ה' (ג' - כ"ג) כתוב במדרש [דבר"ר י"א - י'] שהתפלל משה רבינו חמש מאות וחמש עשרה תפילות כמנין "ואתחנן". וכך אמר משה רבינו לפני ה' יתברך: ריבונו של עולם, אם אין אתה מכניס אותי לארץ ישראל הניחני כחיות השדה, שהן אוכלות עשבים ושותות מים ורועות את העולם כך תהא נפשי כאחת מהן! אמר לו הקב"ה: רב לך! אמר משה לפניו: רבונו של עולם, אם לאו, הניחני בעולם הזה כעוף זה שהוא פורח בכל ארבע רוחות העולם! אמר לו הקב"ה: רב לך! שואל בספר "מראש אמנה", הדברים צריכים ביאור רב, משגגיע שעתו של משה רבינו לסיים את חייו כבן אנוש, הוא ידע מה מצפה לו בעולם האמת. הוא הרי היה במרום בעת קבלת התורה וראה כיצד נראים החיים האמיתיים. ואם כן, מה טעם היה בבקשתו להשאיר בעולם הזה כבעל חי המשוטט בשדות או כעוף הפורח באוויר?! וכי יש משמעות לחיי הכלב והציפור מול השהיה בעולם שכולו טוב, במחיצת הבורא יתברך, בעולם הנשמות? וביאור הענין הוא, שלכל בעל חי יש תפקיד שעל ידו הוא מרבה כבוד שמים. אין אנו יודעים בדיוק מהו תפקידו של כל יצור בבריאה אך באופן כללי אנו יודעים כי "כל הנברא - לכבודי בראתיו!"

משה רבינו העדיף למלא תפקיד ולהרבות כבוד שמים אפילו כך שהוא יחיה חיי כלב, מאשר לקבל שכר ולהנות בעולם הנצח! ומכאן עלינו ללמוד את השאיפה הצריכה למלאות את ישותו של כל נברא - למלא תפקידו ולהרבות כבוד שמים בכל מצב ובכל תנאי, כי לכך הוא נוצר - "לכבודי בראתיו!" (מדרש ביתך)

חדש ניתן לשמוע את שיעורי הרב פנחס זרביב שליט"א בקול הלשון 0722741111

האם החוקים הם דבר שאין טעם והאומות מונים את ישראל עליו או היא חכמתכם ובינתכם

כתב הרב נוימן בספרו דרכי מוסר (ואתחנן) מקשים המפרשים איך כשישמעו את החוקים האלה יאמרו רק עם חכם ונבון הלא ישחקו על החוקים שאין טעמם מובן, כמו שהובא ברש"י פ' חקת לפי שהשטן ואומות העולם מונים ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה ?

ונראה לי לבאר את הענין, כי בהתחלה כשהקב"ה נתן לנו את החוקים, אומות העולם שחקו מאתנו מה טעם יש בה. אבל לבסוף כשהם רואים מה הן התוצאות של החוקים איזה אנשים יצאו מהחוקים שלנו הם רואים עי' שבני ישראל שומרים טומאה וטהרה אעפ"י שהם בלי טעם, הם נבדלים משאר האומות והם עומדים במעלה יותר גדולה מכל האומות, למשל נקח את הענין של טהרת המשפחה, המקוה היא חוקה בלי טעם אבל רואים את התוצאות מהמקוה איזה אצילות ועדינות היא נותנת לעם ישראל. וכן מאכלות אסורות אעפ"י שהם בלי טעם כי למראה עיניו של האדם הוא לא מבין למה אסרה התורה חזיר הלא הוא כ"כ בריא וטעים, וכן כל מאכלות אסורות, אבל כשרואים אח"כ ההבדל בין ישראל לגוים כמה בן ישראל הוא רחוק מרציחה ומכל המדות הרעות, מה שרואים אצל הגוים ההיפך זהו רק מפני שבני ישראל לא מטמטמים את נפשם במאכלות אסורות .

לכן כשהגוים רואים את המעלות הנפשיות של עם ישראל וגם המעלות השכליות שהם נכונים וחכמים יותר, הם מתפלאים מנין לעם ישראל את כל המעלות, הלא גם להם יש משפטים, בע"כ הם מוכרחים להודות שמעלות עם ישראל היא בשביל החוקים, מפני שהחוקים אעפ"י שאנחנו לא מבינים בשכלנו את טעמם אבל אנחנו מרגישים בנפשנו שהם מעלים אותנו למדרגות גדולות, והגוים שאין להם החוקים הללו אי אפשר להם להגיע למדרגת עם ישראל, והגוים בעצמם מכירים שע"י החוקים אנחנו עומדים ברום המעלה הרבה יותר מהם ואומרים רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה .

כעין זה ראיתי בס' משך חכמה בריש פ' עקב וז"ל" כי כאשר נתבלל דברי תורה בגופם ועמדו בנסיונות ארבעים שנה אז נתהפך להם החוקים למשפטים, כי הנפש הזך והבהיר משיג מה שמאכלות אסורות וביאות אסורות מטמטם הנפש ומרחקים הזכות והזוהר מאור האלקי ולאנשים כאלה נחשב חוקים למשפטים "עכ"ל .

התפעלותם של אומות העולם מעם ישראל

ויש להוסיף מה שכתב הרב דב יפה בספרו לעובדך באמת (עמ' רסט) ושמתם ועשיתם כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעו את כל החקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה. כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרבים אליו כיהוה אלהינו בכל קראנו אליו. ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת אשר אנכי נתן לפניכם היום (ברק ד פסוקים ז-ח):

למרות שטעמם של החוקים אינו ידוע, אעפ"י כ"העמים אשר ישמעו את כל החוקים האלה", יתפעלו מהם ויאמרו "רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה". כי כשם שמתפעלים מתרופה שמביאה מזוזר לחולים, גם כשאין מצליחים לעמוד על סודה ולהבין מהי הסיבה להצלחתה, כך התפעלו האומות מהתורה, לאו דווקא בגלל שהבינו את חכמת התורה, אלא משום שנוכחו לראות מה התורה פועלת על עם ישראל, וכדלהלן.

הרמב"ן מבאר שהכתוב מונה שלושה דברים שמביאים את אומות העולם להתפעלות מחוקי התורה.

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

ראשית: "כי בחוקים ובמשפטים תועלות גדולות, שהם תפארת לעושיהם מן האדם, ואפילו שונאיהם ישבחו אותם בהם".
אומות העולם מתבוננים במעלתם של ישראל ונוכחים לראות לאיזו רוממות מביאה אותם התורה; איזה אנשים היא יוצרת, עד שמלאך רע בע"כ יענה
אמן "ואפילו שונאיהם ישבחו אותם בהם".
איזה דת או איזו תרבות יכולה לייצר אנשים בעלי אישיות מצטיינת כדוגמת גדולי ישראל, אשר נושאים על שכמם את משא העם בחכמה רבה,
במסירות אין קץ ובענווה עצומה.

"ברוך ה' אלוקי שמעון בן שטח"

וכן מצינו בחז"ל (דברים רבה, עקב גו, בעניין המעשה הידוע ברבי שמעון בן שטח, שלאחר שקנה חמור מישמעאלי אחד, הלכו תלמידיו ומצאו כי אבן
אחת טובה תלויה בצוארו של החמור. אמרו לו, רבי 'ברכת ה' היא תעשיר'. אמר להם ר' שמעון בן שטח, חמור לקחתי אבן טובה לא לקחתי. "הלך
והחזירה לאותו ישמעאלי, וקרא עליו אותו ישמעאלי ברוך ה' אלהי שמעון בן שטח".

מדוע ברך הישמעאלי את אלוקי שמעון בן שטח, הלא מי שנהג באופן כה מעורר התפעלות היה רבי שמעון בן שטח עצמו ?

אמר על כך מורנו ר' אלה זצ"ל, שאף שרבי שמעון בן שטח הוא זה שויתר על הון עצום כדי לנהוג ביושר עם המוכר, מ"מ גם הגוי הבין שהתנהגות כה-
נעלה ומרוממת אינה יכולה לבוא מעצמה, ואין זאת אלא שהתורה של אלוקי שמעון בן שטח, היא זו שרוממה אותו לנהוג באופן כה-נאצל, להיות מוכן
לוותר על הון רב ובלבד שלא לסטות ממידת היושר.

הגוים רואים שהקב"ה קרוב לתפילתם של ישראל התפעלות נוספת של אומות העולם, שהשם יהיה קרוב להם בכל קראם אליו, וכן העמים יתבוננו
בוה וידעו כי החוקים נעשים בחכמה ובינה לקרבה אל האלהים, וזהו שאמר כי מי גוי גדול".

אומות העולם רואים שהקב"ה קרוב אל ישראל בעת קוראם אליו והוא שומע אל תפילתם, והם מבינים שחוקי התורה הם המקרבים את ישראל
לאלוקיהם.

סיפר לי תלמיד חכם מילידי תימן, שמסורת בידו מזקני תימן, שכאשר הייתה בצורת היה שליט תימן פונה לחכמי היהודים ומבקשים שיתפללו על
ירידת גשמים, והיה אומר שמתוך הנסיון הוא יודע שהקב"ה שומע לתפילת חכמי ישראל.

דבר גם בדורנו זוכים לראות שתפלת חכמי ישראל עושה רושם בשמים, וידוע על מקרים רבים שסימני המחלה נעלמו לאחר תפילותיהם. ההתפעלות
השלישית: "החוקים והמשפטים בעצמם הם צדיקים, ישרים וטובים בישוב העם והמדינות.

כמה חילול ה' יש בכך, שאת מה שאפילו הגויים מבינים, שמשפטי התורה הם משפטי צדק, ישרים וטובים לעם ולמדינות שמתנהלות על פי חוקי
התורה - לא מבינים ראשי השלטון בארץ ישראל, שביודעין משתיתים את חוקי המדינה היהודית על מערכת חוקים זרה, שאין לה דבר עם חוקי התורה
הקדושה.

הרב היים בן המו שליט"א

(ד-ה-ט) "ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר ציוני ה' אלוהי... והודעתם לבניך ...

אומרת המשנה (אבות ד-ה) "רבי ישמעאל אומר הלומד על מנת ללמוד מספיקים בידו ללמוד וללמד, והלומד על מנת לעשות מספיקים בידו ללמוד וללמד ולעשות", רבי ישמעאל מלמד אותנו שהלימוד על מנת ללמד שונה בתכלית מלימוד שהאדם לומד על מנת ללמוד, וההבדל הוא בכך שמי שלומד על מנת ללמד הוא משתדל להבין ולבדוק את עצמו שאכן הבין נכון, כי הוא יצטרך להעביר את שלמד לאחרים, ואם הוא לא בטוח בעצמו הוא לא מתקדם, מה שא"כ כאשר האדם לומד לעצמו, הרי שפעמים רבות נדמה לו שהבין ולבסוף מתברר שהבנתו הייתה לקויה.

אותו הדבר לגבי הלומד על מנת לעשות, שבשעה שהוא לומד הוא עומד על כל פרט כדי להיות בטוח בעצמו שיוכל לבצע את המצווה על הצד הטוב ביותר.

ובנוסף דרשו חז"ל על הפסוק משלי (לא-כז) "ותורת חסד על לשונה" וכי יש תורה שהיא של חסד ותורה שאינה של חסד? והשיבו שתורת חסד זו תורתו של אדם המזכה את הרבים, והיא של מי שלומד על מנת ללמד, כלומר מעבר להיגיון המוסבר לעיל, הרי שמי שלומד על מנת ללמד, פעמים רבות הוא מדמה לעצמו שהוא מבזבז בכך שהפוטנציאל שלו לא מספיק מנוצל, שהרי בזמן שהוא מלמד אחרים הוא לא מתקדם, והאם לא חבל לו על הזמן, או מי שמלמד ילדים הרי בזמן הזה הוא יכול ללמוד סוגיות עמוקות יותר, או אפילו מעשה מרכבה, וזאת בא התנא בא ללמדנו שהמלמד שכרו גדול לאין ערוך לא רק בעולם הבא אלא אף בעולם הזה, א. שהקב"ה נותן לו אפשרות להבין בזמן קצר הרבה יותר. ב. שנותן לו לקלוע בדיוק להבנה האמיתית. ג. וגם שזכות הרבים תלוי בו, ואין חטא בא על ידו, וזוכה למה שכתב הנביא ירמיה (טו-יט) "אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה" שהוא זוכה לפה קדוש, שהוא גזור והקב"ה מקיים, ובנוסף הרי מבחינת התועלת הכללית העולמית הוא פועל יותר, כפי שמוספר מעשה באברך בן תורה שהציעו לו משרת רבנות בעיר מסוימת, חנך בדעתו האם לעזור את הישיבה ולקבל עליו עול לימוד תורה דרבים, הלך לחפץ חיים וצוק"ל לשאול את פיו, האם כדאי להמשיך להיות אברך ולמלא כרסו בשי"ם ופוסקים או לקבל עליו ללמד ולזכות את הרבים? שאל אותו הח"ח שאלה: כמה נוטל סנדלר בעבור זוג נעליים שהוא מייצר? ענה לו האברך 300 שקל, ומה מחירו של זוג נעליים בבית חרושת? אמר לו האברך 200 שקל. כמה לדעתך מרוויח סנדלר על הנעל שהוא מייצר? ענה לו כמאה חמישים שח, וכמה מרוויח המנהל מפעל מהנעל? מאה שקלים, השיב האברך, אם כן פליאה היא בעיני, אם הסנדלר מרוויח יותר מבעל בית חרושת על כל נעל, למה הוא בקושי מרוויח את לחמו, ואילו מנהל המפעל לנעליים הוא עשיר מופלג? הסביר לו הרב מפני שהסנדלר מוכר ביום לכל היותר שלושה זוגות, ואילו מנהל הבית חרושת עם מאות הפועלים העובדים בו מוציא בכל יום מאות זוגות נעליים, לכן הוא מרוויח פי כמה וכמה מהסנדלר, א"כ אמר הח"ח הרי שאלתך באה על פתונה, יתכן שבשבתך ללמוד כאברך אולי לימוד התורה שלך בהתמדה גדולה שווה כשניים שלוש תלמידים, בעוד שללמד תלמידים רבים, ולגרום לכך שכל תלמיד לומד מספר שעות, ועוד שכל אחד מהתלמידים יקים בית על טהרת הקודש, הרי כמה מאות בתים ומשפחות אתה בונה בדעת תורה אמיתית ובהשקפה נכונה ובהכוונה טהורה וישרה!!

כאמור אף זוכה שמאריכים לו ימיו ושנותיו, כפי שמוספר בגמ' (עירובין נד:) הגמ' מספרת על רבי פרדא שהיה לו תלמיד שהיה קשה הבנה, שרק לאחר ארבע מאות פעמים של חזרה היה קולט, יום אחד מספרת הגמ' תוך כדי הלימוד באו אל רבי פרידא ובקשו ממנו להשתתף בדבר מצווה, ורבי פרידא אישר את השתתפותו, באותו היום לאחר שרב פרידא סיים כמנהגו ארבע מאות פעמים בקש מהתלמיד לחזור על הנלמד והתלמיד לא ידע, שאל אותו רבי פרידא מה קרה היום שלא הבנת? אמר התלמיד מאותו הרגע שהזמינו אותך הייתי אומר לעצמי אולי עכשיו אתה הולך, ואולי עכשיו, וכל הסחתי את דעתי מהלימוד, אמר לו רבי פרידא אם כך תן כעת את דעתך ושנה לו עוד ארבע מאות פעם עד שהבין, יצאה בת קול ואמרה לו רצונך שנוסיף לך ארבע מאות שנה, או שתזכה אתה ובן דורך לחיי עולם הבא? ענה רבי פרידא רצוני שאזכה אני ובני דורי לחיי עולם הבא, אמר הקב"ה תנו לו זו וזו.

רב פרידא משמש לנו דוגמה של עמידה בו הוא מוכיח את הרצון לתת לתלמיד, גם כאשר זה על חשבון הקידום האישי שלו, ומשקיע עוד 400 פעם, ובמעשיו הוא מנחיל לנו תובנות רבות, בראש ובראשונה שלא רק שהוא לא הפסיד, אלא הרוויח שזכה לאריכות ימים, וכן שזיכה את בני דורו לחיי העולם הבא, וכאשר הוא מגלה שהוא מוכן לוותר על 400 שנה של חיים בעולם הזה לטובת כלל ישראל, שיוזכו לחיי העולם הבא, מהשמים מיד משלמים לו מידה כנגד מידה, והוא זוכה שבקשתו התקיימה, וגם לתוספת של 400 שנה בחייו.

את מוצה הרבים המשיל הרבי מוקוצק, לאדם הצריך להתמודד עם הקור העז, שני דרכים לפני האדם, או ללבוש מעיל, או להדליק מדורה, בשני הדרכים התוצאה שגופו יתחמם, אלא שהמעיל מחמם רק אותו בלבד, אך כאשר האדם מדליק מדורה מתחממים גם הסובבים, כך בלימוד התורה לעצמו או לכלל.

הגמ' במסכת ב"ב (ח' ע"ב) את הפסוק (בדניאל י"ב פסוק ג) "והמשכילים יזהירו זוהר הרקיע, ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד", מבארת "מצדיקי הרבים" הם מלמדי תינוקות, ומרחיב המהרש"א היינו שמתחנכים את תלמידיהם בדרך טובה, וע"כ מצדיקים אותם.

וכן מובא בגמ' בתענית (דף כ"ד ע"א) המספרת על רב שנקלע למקום מסוים שהיה שם עצירת גשמים, גזר תענית ולא ירד גשם, ירד לפני התיבה שליח צבור, אמר משיב הרוח ונשב רוח, אמר מוריד הגשם, וירד גשם, אמר לו רב, מה מעשיך הטובים? אמר לו אני מלמד תינוקות, ומלמד אני לבני עניים כבני עשירים, וממי שאין לו כסף אינני לוקח ומלמדו בחינם, ויש לי מחילות של דגים שכל תינוק שאינו רוצה ללמוד אני משחקו בדברים ומשתדל עמו עד שבא ללמוד.

בספר דרכי מוסר להגאון רבי יעקב ניימן זצ"ל כתב, פעם אחת נכנסתי בשבת קודש אל מורי ורבי הרב משה רוזנשטיין זצ"ל משגיח דיישבת לומזה, וראיתי שהוא בוחן בחומש ילד שלומד בת"ת. ושאלתי אותו של מי הילד הזה? ולחש לי באוזני "הוא ילד של הקב"ה!" והבין שאני מתפלא שלא עונה על שאלתי, והמשיך ואמר "אילו הייתי אומר לך שהוא ילד של... היית יודע מי הוא הילד, ואם אני אומר לך שהוא בנו של הקב"ה אתה לא יודע של מי הילד?!" גישה כזאת לילדי ישראל צריכה להיות לראש ישיבה, למורה, למחנך, ולמדריך, שמרביצים תורה ומחנכים את ילדיו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, שנאמר "בנים אתם לה' אלוהיכם" כך צריך כל מחנך שיהיה תמיד לנגד עיניו שמלמד תורה לילדיו של מלך מלכי המלכים הקב"ה.

עולם התורה בימים אלו יוצא ל"בין הזמנים", כאשר בכל שנה בבין הזמנים אורבות סכנות רוחניות קשות, ובתקופה זו שזה זמן רב שחלק מהתלמידים לא חזרו בצורה מסודרת למסגרת הלימודים, הרי שהסכנה הולכת וגוברת, לכן, חובה על כל ההורים והמתחנכים היקים לפקח ולהשיגח ככל שניתן על עדרי הצאן, ונזכור "כל המציל נפש אחת משייראל כאילו קיים עולם מלא" וניכח שיאמר הקב"ה לצרותינו די ונזכה לגאולה במהרה אמן.

לצפייה והורדה בעלוני קודמים של "למעשה" (מכון למעשה) מתוך אתר "בינינו" - לחץ כאן
לצפייה והורדה בעלוני קודמים של "למעשה" (מכון למעשה) מתוך אתר תורת יוסף לחץ כאן
לצפייה והורדה בעלוני קודמים של "למעשה" (מכון למעשה) מתוך אתר של דרשו לחץ כאן